

Leto XXIV.

Številka 5.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“

1908.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Josip Šilović</i> : Uvjetna osuda i uvjetni dopust. (Svršetak)	129
2. <i>Štefan Lapajne</i> : Iz političnih normalij.	133
I. Bogočastje	134
II. Društva in zborovanja	136
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Na podlagi kupne pogodbe, sklenjene s kridatarjem pred otvoritvijo konkurza, ni moči prepisati kupca na kupljeno posestvo (§-i 1, 2, 11 in 12 konk. r.), pač pa sme kupec, ki je bil že pred konkurzom prevzel kupljeno posestvo v fizično posest ter iz- polnil vse kupne pogoje, zahtevati po §-u 26 konkr. r. od konkurznega sklada, da dovoli izločitev po- sestva iz sklada ter vknjižbo lastninske pravice v korist kupca. — Vpliv otvoritve konkurza na zdra- žiteljeve pravice za časa, ko so dražbeni pogoji že izpolnjeni, zdražiteljeva lastninska pravica pa na zdraženem zemljišču še ni vknjižena	140
<i>b)</i> V pravdi radi motenja posesti je rekurzno sodišče vezano na dokazano oceno prvega sodnika	145
Kazensko pravo.	
K razlagi §§ 488 in 491 kaz. zak.	146
4. Zveza slovenskih odvetnikov	149
5. Književno poročilo	158
6. Razne vesti	159

Slovenski Pravnik.

Leto XXIV.

V Ljubljani, 15. maja 1908.

Štev. 5.

Uvjetna osuda i uvjetni dopust.

(Predavao u »Akademiji« 15. ožujka ove godine dr. Josip Šilović,
kr. sveučilištni profesor.)

(Svršetak.)

Misao, na kojoj počiva institut uvjetne osude, poznata bijaše i hrvatskom starom pravu; misao naime, da se sa kaznom imade reagirati protiv zločinca istom suda, kada ga inače nije moguće odvratiti u buduće od zla, a da mu se imade kazan oprostiti, ako se i bez nje popravi.

U VII. svezku Tkalčičevih spomenika slob. i kralj. grada Zagreba imade mnogo primjera uvjetnog odpusta kazni. Samo ćemo nekoje u kratko navesti:

Osudom od 13. kolovora 1456. osudjen je Gjuro sin Antuna Bahuna radi kradje raznih stvari na kraljevskom sajmu u Zagrebu na vješala; ali je na molbu poštenih ljudi po sudu pomilovan pod uvjetom, da požali kradju i da više nikad ništa slična ne počini, jer će ga stići zaslužena kazna za ovo i za buduća zla djela bez svake dalje milosti (*gratiam et misericordiam fecimus talém, ut ipse Georgius predicta mala sua defleat et ulterius his similia non perpetret neque committat, qui si ipsa facta sua mala renovaverit et his in similibus repertus fuerit, mox juxta sua demerita penam quam demeruerit consequetur absque omni ulteriori gratia*).

Još je jasnije izrečeno, da će krivac biti kažnjen i za uvjetno odušteno mu djelo, ako s nova padne u zlo, u osudi od 11. svibnja 1462., kojom je Blaž Hervatić iz Kraljevca osudjen radi kradje svinje, ali mu je kazna oprostena pod uvjetom, da više ne počini nikakova zla djela, jer će inače biti po običajnom pravu kažnjen bez milosrdja i za ovo prvo djelo (*quod si per amplius in talismodi furtu aut alio crimine dampnoso reperiretur, ex tunc et premissum primum delictum eidem parci non deberet, sed juxta ipsius civitatis consuetudinem puniri et nulla misericordia fieri*).

Osudom od 5. svibnja 1469. učinjen je kod kradje uvjetni odpušt kazne ovisnim još od naknade štete (*quod ipse lesio satisfaciat*).

Osudom od 20. studenoga 1472. osudjen je Petar Konc, sedlar, što je kupio ukradeno olovo svirala od orgulja sv. Marka, da mu se razbije ključem sv. Marka užeše na čelu žig, a onda da se iz grada i njegovog teritorija odtjera; ali je ova kazan pretvorena u blažu kazan slobode od godine dana radi njegove nevine porodice pod uvjetom, da se iz njegovâ imetka orgulje posve poprave (*quod de rebus et bonis ipsius Petri ipsum organum debet reformari, et propter uxorem et pueros suos eorumque inopiam*).

Osudom od 27. studenoga 1472. oproštena je Petru Konc pod gornjim uvjetima i ova kazan radi siromaštva njegova, žene mu i djece unježnoj dobi (*pro inopia et paupertate tam sua quam etiam uxoris et puerorum suorum in tenera etate constitutorum*).

Osudom od 29. siečnja 1477. osudjen je Gredak radi uvrede Matije sudca na kazan gubitka jezika. Ova mu je kazan oproštena pod uvjetom, da šta slična više ne učini, jer će se inače kazan na njem ovršiti (*sed pena predicta puniatur*). Osim toga mu je zabranjeno u gradu nositi oružje izim u vrieme potrebe, dapače da se ne usudi u gradu nositi ni mali nožić, kojim se reže kruh (*immo quod nec cultellum parvum ipse cum quo panes scindentur non ausus sit portare apud se*).

Osudom od 19. prosinca 1477. osudjen je prisežnik Marko Gjuraković radi kradje na vješala. Ali mu je ova kazan na molbu velemožne gospode Mateja Gereb de Wyngarth i Mirka de Palocz, oratora kralja Matije oproštena pod uvjetom, da plati svoje dugove, što ih ima u gradu i da se više nikada u grad ne vrati, jer će se inače dosudjena kazan ovršiti (*persolutis tamen debitis universis quibus in dicta civitate obligatur, et quod nunquam per amplius ad ipsam civitatem et territorium ejusdem intrare vel venire audeat, casu vero si compertus fuerit, tunc pena ipsa amplectetur pro superius per juratos judicatum fuit*).

Kao što bijaše ova misao, kako se iz navedenih primjera vidi, poznata starom hrvatskom pravu, tako se ona u zametku nalazi i u pozitivnom našem pravu.

§-a 54. i 266. kaznenoga zakona i §-a 254. i 292. kaznenoga postupnika ovlašćuju sud, da može u slučajevima osobitoga obzira vrijednim vanredno ublažiti u zakonu određenu kaznu. Uvjetnom se osudom polazi samo za korak dalje, pak se daje sudu ovlast, da u iznimnim slučajevima odgodi ovršenje dosudjene kazni s nadom na podpuni odput, kada se kod neznatnijih delikata uvjeri, da je krivac posrnuo, ne uslied vlastite pokvarenosti i zloće, nego uslied nesretnih prilika te da je dovoljna za buduće čuvanje od zla sama osuda na kaznu, dok bi ovršenje kazni njega i nevinu mu porodicu sunovratilo u moralnu i materijalnu propast.

Ovomu je institutu glavna svrha popravak krivca, odvrćanje njegovo od počinjanja budućih zločina, dakle zaštita pravnih dobara i interesa specijalnom prevencijom.

Ista je svrha i uvjetnom dopustu kaznenika. Uvjetni dopust uveden je u Hrvatskoj zakonom od 22. travnja 1875. Može ga dobiti kaznenik, koji je prvi put osudjen radi zločinstva nakon pretrpljene polovine kazne; koji je drugi put osudjen radi zločinstva nakon pretrpljenih triju četrtina kazne. Kaznenik osudjen više nego dva puta radi zločinstva ili osudjen radi zločinstva potičućega iz koristoljublja ili radi zločinstva paleža izključen je posvema od blagodatni uvjetnoga dopusta.

Uvjetni dopust može se podieliti onomu kazneniku, koji se je u kaznionici dobro vladao, a podieljuje ga ban na predlog ravnateljstva kaznionice.

Kaznenik ide na uvjetni dopust svojoj kući, te se nalazi za vrijeme uvjetnoga dopusta pod policijskim nadzorom i smatra se kaznenikom. Ne smije se kroz to vrijeme bez dozvole oblasti udaljiti iz svoga boravišta, mora se čuvati svakoga nevrednoga načina življenja, izgreda i hrdjavoga društva, jer već to povlači za sabom opoziv uvjetnoga dopusta.

Uvjetni dopust opozivlje ban, te se kazneniku u slučaju opoziva ne uračunava u kaznu ono vrijeme, što je proveo na uvjetnom dopustu.

Prodje li cijelo vrijeme uvjetnoga dopusta, a da ne bude opozvan, smatra se, da je dopustnik pretrpio kaznu.

Kako to dokazuje mnogogodišnje iskustvo u hrvatskim kaznionama, uvjetni je dopust najbolje poticalo, da se kaznenici

dobro vladaju, jer im svedjer lebdi pred očima misao, da će im se na taj način znatno skratiti vrijeme kazni i oni vratiti k svojim milim i dragim.

Da dobro djeluje u Hrvatskoj uvjetni dopust, najbolje dokazuje činjenica, što su od god. 1885. do 1902. dobila uvjetni dopust 1562 kaznenika, a opozvan je uvjetni dopust samo kod trinaestorice.

Pošto dakle već od god. 1875. postoji kod nas institut uvjetnog dopusta, mi bi sa uvjetnom osudom samo nadogradili zgradu, koju smo 1875. godine sagradili, osokoljeni mnogodišnjim povoljnim iskustvom.

Belgijski je zakonodavac zakonom od 31. svibnja 1888. uveo u sustav kazneni oba ova instituta, kada je zajedno normirao uvjetni dopust i uvjetnu osudu.

Tako je već i car Josip II. shvatio misao, da se mora u zakonu dati mogućnost onom, koji se tečajem kazni tako vlada, da ima opravdane nade, da se je trajno popravio, da mu se oprostí ostatak kazne.

Onom pako nesretniku, koji je počinio kažnjivo djelo više zaveden nego li iz vlastite pobude, ili čija bi nevinna porodica ovršenjem kazne bila bačena u biedu i nevolju, imade se kazan posve odpuštiti, i to ne putem milosti, već redovitim putem pravde. Obje su ove misli našle izražaja u Josipovom kaznenom postupku od 1. lipnja 1787. (§-a 180. i 201. Gross, l. c. str. 407. i sl.).

Obje ove misli su u kasnijem austrijskom zakonodavstvu napuštene.

Misao, da se barem nezrela mladost, koja je posrnula, imade sačuvati od zatvora, da se još više ne kvari, prihvaćena je i u Austriji, samo je uvedena u život na drugi način nego li u svim drugim kulturnim državama.

Previšnjem rješenjem od 24. studenoga 1902. ovlašteno je ministarstvo pravde, da uputi sudove, neka kod osuda mladih delinkvenata u slučajevima osobita obzira vrijednim, podnesu predlog na pomilovanje. U prvom redu imadu predlagati na pomilovanje djecu od 10—14 godina, koja su osudjena po §-u 269 kaznenog zakona, kod koje nije potrebna predaja u popravište, a zaključanje u odruženom čuvalištu nije podesno za svrhu kazni.

U drugom redu imadu se predlagati na pomilovanje mladi delinkventi od 14—16 godine, ako nisu bili još sudbeno kažnjeni, a kazan, na koju su osudjeni, nije veća od tromjesečne kazni slobode ili globe od 500 kruna.

Konačno se imadu predlagati na pomilovanje delinkventi izmedju 16 i 18 godina uz gornje uvjete, ako su u svom razvoju zaostali.

Samo je od sebe jasno, te ne treba posebnoga obrazlaganja, da je uvjetna osuda, dapače i uvjetno pomilovanje bolje od bezuvjetnoga pomilovanja, koje je uvedeno u Austriji, jer se ondje odpust kazne čini ovisnim od poštenoga vladanja kroz vrieme u zakonu određeno, a ovdje se kazna odmah bezuvjetno oprašta i time se napušta najbolje sredstvo, kojim se može blagotvorno djelovati na krivca.

To je uvidila i austrijska vlada, jer je odlični pravnik ministar pravde dr. Kle in dne 19. prosinca 1907. podnio gospodskoj kući osnovu zakona glede mladjahnih osoba, u kojoj uvadja uvjetnu osudu i uvjetni dopust za mladjahne delinkvente.

I kod hrvatske je vlade izradjena osnova zakona o uvjetnoj osudi na dosta širokoj podlozi Hrvatska je vlada ovu osnovu poslala na mnjenje banskom stolu (apelacionom sudištu) i stolu sedmorice (vrhovnom i kasacionom sudištu). Kako čujem, oba su ova sudišta osnovu prihvatila sa neznatnom modifikacijom.

Prema tome ima opravdane nade, da neće proći dugo vremena, da će i kod nas ovaj blagotvorni institut biti uveden.

Iz političnih normalij.

Sestavil Štefan Lapajne, c. kr. okr. glavar v pok.

Na večkrat izraženo željo, naj skušam sestaviti in priobčiti v »Slov. Pravniku« nekak ekscerpt iz političnih normalij, odbral sem sedaj one še sedaj veljavne normalije, katere imajo splošno aktualno vrednost, ali pa so osobito za nas Slovence v našem boju za slovensko uradovanje in jezikovno ravnopravnost posebne važnosti. Ta mala zbirka političnih normalij utegne biti marsikomu dobrodošla, bodisi politični ali sodni uradnik, odvetnik

ali notar, — najbolj pa bo onim, ki se pripravljajo za delovanje na političnem polju.

Razdelil sem v ta namen normalije po nastopnih tvarinah: I. Bogočastje. II. Društva in zborovanja. III. Lovski zadeve. IV. Občinske zadeve. V. Policija. VI. Službene zadeve. VII. Stavbinske zadeve. VIII. Železniške zadeve. IX. Raznovrstno. Posamezne normalije pa sem zaznamoval z zaporedno številko; povsodi sem vpisal natančen naslov, datum in številko oblasti, katero je bilo izdalo dotični normale, odločbo ali odlok, tako, da je vsakemu mogoče se osebno prepričati o točnosti navedenega besedila. Dovolil sem si pa tudi pri nekaterih »normalijah« pristaviti svoje osebno mnenje; dotične pripomnje izvirajo iz moje mnogoletne prakse, a niso proti nikomur naperjene.

I. Bogočastje.

1. Ženitvanjske zglasnice. Te so samo še na Kranjskem, Tirolskem in Predarelskem. (Min. notranjih stvari, 9. jan. 1869 št. 140.)

2. Zakonski zadržek med očimom in pastorko. Od tega se ne sme nikdar dispenzirati. V §-u 83 obč. drž. zak. izdano pooblaščenje, da se sme od zakonskih zadržkov dispenzirati, ne velja nikdar za zakonski zadržek med očimom in pastorko, ker se potem stališče otrok v rodbini očima na škodo otrok bistveno spremeni in pri tem javna nrvnost trpi. (Min. za bogočastje in uk 12. avg. 1850 št. 2066.)

3. Zakonski zadržek višjih redov in slovesnih obljub. Od tega se ne sme nikdar dispenzirati. Po določbi §§-ov 63 in 91 obč. drž. zak. izgube katoliški duhovniki in redovniki z vzprejemom višjih redov in polaganjem slovesnih obljub pravno zmožnost za vse življenje, da bi stopili v veljavni zakon, tudi če svoje veroizpovedovanje izpremene — ter je tak nasproti zadržku javnega prava sklenjen zakon razveljaviti uradnim potom. (Min. za bogočastje in uk 8. feb. 1851 št. 295.)

4. Cerkveni beneficijati — protizakonita izraba gozdov.

Poizvedelo se je, da nekateri cerkveni beneficijati gozdove močneje izrabljajo, nego li se ujema s previdnim gozdnim gospodarstvom in z omejeno pravico užitnega lastnika, največ zaradi

tęga, da lažje poravnajo davek za verski zaklad. Ministrstvo za bogočastje in uk opozarja, da takega ravnanja ni samo presoјati s stališča gozdnega zakona in gozdno-policijskih naredb in predpisov, ampak tudi iz določb, katere veljajo glede uprave cerkvenega premoženja. Vsled tega ni noben cerkven beneficijat upravičen uvesti tako gozdno gospodarstvo, da bi bil njegov naslednik v užitkih prikrajšan. Po tem splošnem načelu in z ozirom na določbe §§-ov 38, 49, 50 in 51 zak. z dne 7. maja 1874 št. 50 drž. zak. je treba k vsaki premembi v gozdnem gospodarstvu, osobito v redu sekanja (Umtriebszeit) odobrenja deželne vlade, oziroma kompetentne inštanace. Nikdar pa se ne sme tako odobrenje podeliti, ako se hoče bistvo imovine le zaradi tega krčiti, da se pokrivajo bremena, ki zakonito spadajo na užitek. (Min. za bogočastje in uk 5. aprila 1877 št. 5311.)

5. Cerkevna poslopja in spomeniki zgodovinske važnosti.

Povodom popravil cerkvenih poslopij in spomenikov zgodovinske važnosti je vsakrat pred pričetkom dela stopiti v dogovor s centralno komisijo za ohranitev umetnih in zgodovinskih spomenikov. (Min. za bogočastje in uk 14. feb. 1900 št. 27.266.)

Sploh pa ne sme nikdar, kadar se tiče ohranitve, preuredbe, popravil ali celo razrušenja umetnih ali zgodovinsko zanimivih stavb v celoti ali glede posameznih delov in pritiklin politično oblastvo ničesar ukreniti, dokler si preje ne preskrbi zvedenškega in strokovnega mnenja centralne komisije za poizvedbo in ohranitev zgodovinskih stavbinskih spomenikov. Politično oblastvo ima tudi dolžnost v enakih in podobnih slučajih vso skrb na to obračati, da tudi občine in društva enako postopajo. (Min. za bogočastje in uk 9. jan. 1861 št. 17.552.)

Ako bi se bilo vsikdar, osobito po potresni katastrofi strogo po teh navodilih ravnalo, ni dvombe, da bi se bilo ohranilo mnogo zgodovinskih spomenikov na Kranjskem. A nekoliko nevednost, nekoliko nebrižnost poklicanih faktorjev je v tem pogledu mnogo zakrivila.

6. Cerkevna ura na stolpu.

Patron cerkve ni obvezan prispevati k stroškom za napravo cerkvene ure na stolpu, ker služi cerkevna ura le udobnosti faranov, ne pa v povzdigo službe božje. Stroške za popravila in

navijanje cerkvene ure trpijo občani, ne smejo se pa izplačevati iz cerkvenih dohodkov, ako v tem pogledu ne obstoji stari običaj. (Fin. min. 18. maja 1851 št. 12.394 in min. za bogočastje in uk 4. julija 1867 št. 4857.)

II. Društva in zborovanja.

7. Povabljeni gostje pri zborovanjih.

Ker zborovanja, omejena na povabljene goste, ne spadajo pod § 2 zakona o zborovanjih, se z ozirom na § 12 istega zakona ne sme odposlati oblastveni zastopnik z nalogo, da bi smel temu zborovanju v tej lastnosti prisostvovati, pač pa je dovoljeno, da se sme oblastveni odposlanec pred pričetkom zborovanja prepričati, da je zborovanje dejansko omejeno samo na povabljene goste, kajti le na ta način se da brez dvombe dognati, da se pod pretvezo zborovanja »na povabljene goste« ne vrši obče pristopno zborovanje. (Min. notranjih stvari, 6. dec. 1900 št. 5187.)

Pripomniti je, da je v tej stvari izšlo toliko odlokov najvišjih stopenj, razsodeb najvišjega sodišča in celo razsodil državnega sodišča, da je povse nemožno vsaj približno označiti principe teh odločil; gotovo pa je, da so si razni odloki, oziroma razsodbe jako nasprotni. Politični nazori in politična stremjenja menjavajo, vplivi od »zgoraj« tudi niso brez pomena in — brez posledic.

8. Žendarmi pri zborovanjih.

Pripetilo se je, da je bil vodja žendarmerijske postaje odposlan k zborovanju v civilni obleki. Z ozirom na §§-a 9 in 46 žendarm. instrukcije se opozarja, da mora žendarm vsikdar v polni vojaški opravi nastopiti svojo službo in da mu je vojaku sploh prepovedano nositi civilno obleko. (Min. notranjih stvari, 12. nov. 1882 št. 5317.)

9. Društva in zborovanja — prepoved rdečih zastav.

Na društvenih shodih in splošnih zborovanjih je prepovedano razobešati rdeče zastave. (Min. notranjih stvari, 1. junija 1872 št. 2603.)

Ta ukaz je iz leta 1872. In sedaj? Dvomimo, da bi katera politična ali policijska oblast prepovedala pri socialno-

demokratskih shodih razobešanje rdečih zastav. »Tempora mutantur!«

10. Razpust društva — obseg. V zmislu §-a 24 zakona o društvih označeni razpust društva se sme raztezati proti društvu kakor takemu, ne pa proti posameznim oddelkom ali sekcijam društva n. pr. proti oddelku za posredovanje dela i. t. d. (Min. notranjih stvari. 30. maja 1871 št. 2086.)

11. Naznanilo o nameravani ustanovitvi društva.

Mnogokrat se je pripetilo, da se je po zmislu §-a 4 vložena naznanila o nameravani ustanovitvi društva rešilo s predodlokom, v katerem se je nekatere točke pravil zavrnilo, ali pa se je zahtevalo pojasnilo, ne pa, da bi se bilo prepoved društva izreklo. Opozarja se, da §-a 6 in 7 društvenega zakona ne dopuščata nikake druge rešitve, kakor pismeno prepoved z navajanjem razlogov, ali pa izrecno izjavo, da se ustanovitev društva ne prepoveduje. Prepoved je tudi takrat izreči, ako pravila določbam §-a 4 ne ustrezajo. (Min. notranjih stvari, 1. avg. 1870 št. 3538.)

12. Poslovni jezik društev.

Na pritožbo predlagateljev pravil za ustanovo dijaškega društva na Dunaju, čigar poslovni jezik je po pravilih slovenski, je državno sodišče z rzsodbo z dne 11. jan. 1894 št. 392 to-le odločilo: »Po §-u 12 državnih osnovnih zakonov z dne 21. dec. 1867, št. 142 drž. zak. imajo avstrijski državljani pravico zbirati se in društva ustanavljati. V le-tem slučaju je zakon z dne 15. nov. 1867, št. 134 merodajen. Po §-u 6 tega zakona sme deželno oblastvo prepovedati ustanovitev društva, ako je po svojem smotru ali uvedbi proti zakonom, ali državi nevarno. Opomniti je, da je glasom §-a 18 oblastvu na prosto voljo dano, k vsakemu društvenemu zborovanju poslati vladnega zastopnika, kateremu je dati pojasnila glede predlagateljev in glede govornikov in kateri je upravičen zahtevati, da se sestavi zapisnik o obravnavah in o sklepih, in kateri sme vsak čas vpogledati v zapisnike. Istotako ukazuje § 21, da sme vladni zastopnik tudi zakonito sklicano zborovanje zaključiti, ako se med zborovanjem pripeti kaj protizakonitega, ako se o stvareh obravnava, katere so izven društvenih pravil, ali ako se zborovanje razvije tako, da je za javni red in mir nevarno. Ta pravica in ta dolžnost glede nadzorstva pa postane nemožna, ako se sme društvo po

pravilih posluževati poslovnega jezika, čigar znanja od vladnih zastopnikov po zakonu ni moči zahtevati, to je jezika, kateri ni v deželi navaden in čigar znanja ni moči terjati od nadzorstvenih oblastev. (Min. notranjih stvari, 30. jan. 1894 št. 2203).

Ta odločba ni popolnom jasna, se li tiče poslovnega jezika med nadzorstvenim oblastvom in društvenim odborom, ali tudi med društveniki povodom društvenih zborovanj. V zadnjem slučaju bi morala popolnem slovenska društva na Dunaju, kakor »Slovenija«, »Danica«, »Sava« itd. pri vseh zborovanjih, pri predlaganju in sklepanju rabiti edino le nemški jezik, kar se pa, vsaj v prejšnjih časih, ni nikdar zgodilo in se tudi ni nikdar zahtevalo od vladnega zastopnika.

13. Društveno delovanje — dopuščanje nečlanov.

Dopuščanje nečlanov k poučnim uram utemeljuje prekoračenje društvenega delokroga, ako ni take določbe izrecno v društvenih pravilih. (Ukaz nižje-avstrijskega namestništva 23. sept. 1872 št. 26.882).

14. Društva — poslovni jezik (gl. zgoraj 12).

Akoravno se društvu, ki ima dotične določbe v svojih pravilih, ne more dopustiti, da rabi v deželi nenavaden jezik, se vendar z ozirom na razmere priporoča, ako se da izvrševati nadzorstveno pravico po uradniku, češkega jezika zmožnem, da se češkemu jeziku v društvenih zborovanjih ne delajo ovire. (Min. notranjih stvari, 21. februarja 1897 št. 42.136).

(Glej pripomnjo pri št. 12.) Torej slovenski jezik se na Dunaju za poslovni jezik društva principialno ne dopušča, glede češkega jezika pa se priporoča, naj se ne delajo nikake ovire.

15. Društvena zborovanja pod milim nebom.

Ni dvomiti, da je po zmyslu zakona z dne 15. nov. 1867 št. 134 vložena naznanila o društvenih zborovanjih presojeti le po tem zakonu. Iz tega, da navedeni zakon nima določb o zborovanju pod milim nebom, dočim po zakonu o zborovanjih zavisi sploh vsako zborovanje od oblastvenega dovoljenja, je sklepati, da so zborovanja društev pod milim nebom sploh nedopustna. (Ministrstvo notranjih stvari, 7. novembra 1897 št. 20.531).

Ta določba je jako važna, kajti povodom zadnjih državno-zborskih volitev se je večkrat zgodilo, da se je naznanil »društveni shod pod milim nebom«, a ne »javni shod« zaradi tega, da niso imeli nečlani pravice udeležiti se društvenega shoda. Po zgoraj navedeni določbi bi bilo tak shod kakor društveno zborovanje oblastveno prepovedati, kar se pa, kolikor znano, ni nikdar zgodilo.

16. Zborovanja, oficijalni pozdravi od strani vladnih organov.

Večkrat se je pripetilo, da so javna, tudi od povabljenih gostov obiskana zborovanja oficijalno pozdravljali vladni organi. To pa ni umestno. Ako se namerava iz mednarodnih ozirov ali vsled posebnih okolščin tako zborovanje oficijalno pozdraviti, je vsakokrat treba prositi dovoljenja c. kr. vlade. (Min. notranjih stvari, 21. okt. 1877 št. 4287.)

Čudno, kako se ta ukaz različno uporablja! Kadarkoli zboruje »Deutscher Schulverein« ali »Südmark«, kar trumoma prihite c. kr. dostojanstveniki, celo ministri in deželni šefi, da zborovalce iskreno pozdravljajo. Ni bilo pa še čitati, da bi se bilo zborovanje »Ustředni šolske Matice«, kamoli »Družbe sv. Cirila in Metoda« oficijalno pozdravljalo. Ako se je pa kaj enakega zgodilo privatnim potom, gotovo je dotični javni funkcionar dobil — grajol Quod licet Jovi, non licet bovi.«

17.) Spori v društvenih zadevah.

Povodom društvenih sporov smejo oblastva samo državno-policijske interese varovati, torej samo zoper take sklepe nastopati, kateri so protivni §-oma 20 in 24 društvenega zakona; vse drugo pa, kakor n. pr. o društvenem gospodarstvu, ali o štatutarni pravilnosti sklepov, ali o sklepih v privatno-pravnih zadevah, pa je pripustiti prizadetim strankam, da ukrenejo, kar se jim umestno zdi. (Min. notranjih stvari, 20. aprila 1903 št. 9007.)

(Dalje prih.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Na podlagi kupne pogodbe, sklenjene s kridatarjem pred otvoritvijo konkurza, ni moči prepisati kupeca na kupljeno posestvo (§-i 1, 2, 11 in 12 konk. r.), pač pa sme kupec, ki je bil že pred konkurzom prevzel kupljeno posestvo v fizično posest ter izpolnil vse kupne pogoje, zahtevati po §-u 26 konk. r. od konkurznega sklada, da dovoli izločitev posestva iz sklada ter vknjižbo lastninske pravice v korist kupeca. — Vpliv otvoritve konkurza na zdražiteljeve pravice za časa, ko so dražbeni pogoji že izpolnjeni, zdražiteljeva lastninska pravica pa na zdraženem zemljišču še ni vknjižena.

Zemljišče vl. št. 332 k. o. C. je bilo last zakoncev Henrika in Julije R. Leta 1906. je prišlo na dražbo. Karel S. je je zdražil za 5750 K dne 16. avgusta 1906 na podstavi dražbenih pogojev, ustanovljenih s sklepom okrajnega sodišča C. od 3. julija 1906. Domik je postal pravomočen, takisto tudi razdelilni sklep od 26. septembra 1906. Karel S. ni imel denarja, da bi izpolnil dražbene pogoje, ter je prodal zdraženo, nanj še ne prepisano zemljišče dne 22. novembra 1906 za 6200 K Mihi P. in mu izročil v dejansko posest. Kupec Miha P. je prevzel na prvem mestu vknjiženo terjatev hipotečnega zavoda v ostalem znesku 1962 K 5 h v svojo plačilno obljubo, ostanek kupnine 4237 K 95 h pa je takoj v gotovem denarju odštel v pisarni odvetnika drja G. Le-temu je naročil Karel S., da naj iz položene gotovine vse zastavnopravno zavarovane terjatve, ki pridejo do plačila v gotovini, poravna. To se je zgodilo in dne 24. novembra 1906 je Karel S. predložil dokazila, da je dražbene pogoje izpolnil, ter predlagal, da se vknjiži zanj na zdraženem zemljišču lastninska pravica in izbris vseh terjatev, razen one hipotečnega zavoda. Eksekucijsko sodišče je temu predlogu s sklepom od 29. nov. l. 1906. ugodilo. Zemljiškooknjižno sodišče je sprejelo ta sklep dne 11. decembra 1906; še istega dne se je ta sklep izvršil tako, da je bila na zemljišču vknjižena lastninska pravica za Karla S. dne 11. decembra 1906. Karel S. pa je že 30. novembra l. 1906.

umrl, ter se je otvoril o njegovem premoženju dne 7. dec. 1906 konkurz. Otvoritev konkurza se pri vl. št. 332 k. o. C. ni zaznamovala, ker za časa otvoritve Karel S. ni bil za lastnika vpisan.

I.

Dne 11. decembra 1906 je vložil Miha P., kupec zdraženega zemljišča, pri zemljiškoknjižnem sodišču prošnjo za vknjižbo svoje lastninske pravice na zemljišču vl. št. 332 k. o. C. na podstavi kupne pogodbe od 22. novembra 1906. Zemljiškoknjižno sodišče je prošnji ugodilo in vknjižilo Miho P. za lastnika. Zoper ta sklep pa je rekuriral konkurzni oskrbnik in na to je c. kr. višje deželno sodišče v G. s sklepom od 9. januarja 1907 prvosodni sklep spremenilo in prošnjo Mihe P. za vknjižbo lastninske pravice na vl. št. 332 k. o. C. na podlagi kupne pogodbe od 22. novembra 1906 zavrnilo, tako da je ostal v zemljiški knjigi lastnik Karel S., iz nastopnih razlogov:

Sodni domik po zmislu §-a 237 izvrš. r. uravnava edino le lastninsko razmerje do domaknjenege zemljišča, toda pri prenosu lastnine od zdražitelja na tretjo osebo pa je pridobiteljeve pravice presojeti po določenih obč. drž. zakonika. Tako tudi v le-tem slučaju, kjer temelji pridobitev Mihe P. na pogodbi od 22. nov. l. 1906, sklenjeni z zdražiteljem Karlom S.; gre potemtakem za vprašanje pridobitve lastninske pravice po preprodaji (derivativna pridobitev v nasprotju z originalno pridobitvijo po sodnem domiku). Da se pridobi lastninska pravica po prepodaji, zahteva se po §-u 423 o. d. z. mimo naslova, ki je po kupni pogodbi od 12. novembra 1906 nedvomno izkazan, tudi še, da je stvar na pravni način prešla od prvega lastnika na drugega; pri nepremičninah mora se prehod spričo imperativne norme §-a 431 o. d. z. brezizjemno izvršiti z vpisom pridobitnega opravila v javno knjigo.

Dokler ni vpis, ki je pogoj prehoda lastninske pravice, v javni knjigi izveden, ne more biti govora o pridobitvi lastninske pravice potom posredne pridobitve lastnine. Kupec Miha P. je dosegel s fizično prepodajo v najboljem slučaju le priposestovalno posest, nikakor pa ne lastnine; kajti za to nedostaje tradicije potom intabulacije.

Ako se vpošteva, da za časa, ko je bil s sklepom c. kr. deželnega sodišča C. od 7. decembra 1906 otvorjen konkurz o zapuščinskem imetju Karla S., ni še bil uresničen pravni prehod lastninske pravice za Miho P. z vknjižbo v javni knjigi, da torej v tem merodajnem času ni Mihe P., ampak še vedno Karla S. smatrati lastnikom zemljišča, in da je po otvoritvi konkurza z ozirom na § 1 konk. r. prenos h konkurznemu premoženju spadajočih stvari, h katerim je tudi zemljišče vl. št. 332 k. o. C. prištevati, izključen, onda se ni smelo dne 10. decembra 1906 vložene prošnje za vknjižbo lastnine ugodno rešiti, pač pa ima predlagatelj Miha P. pravico, staviti zahteve po smislu §-a 22 lit. b) konk. r. na konkurzni sklad. Rekurzu je bilo torej ugoditi.

Zoper ta sklep rekurznega sodišča je vložil Miha P. revizijski rekurz na vrhovno sodišče, ki pa je izpodbijani sklep z odlokom od 19. februarja 1907 št. 1993 potrdilo, kajti odločba rekurznega sodišča je z ozirom na določbe §-ov 1, 2, 11 in 12 konk. r. popolnoma opravičena, osobito ako se uvažuje, da se po otvoritvi konkurza konkurzno premoženje ne sme zmanjšati s pridobitvijo kake zastavne ali retencijske pravice na kridatarjevo premoženje, spadajoče v konkurzni sklad; tem manj se sme zemljišče, ki je po zemljiškem stanju kridatarjeva lastnina, odtegniti upnikom potom vknjižbe lastnine v korist tretjega na podlagi pogodbe, sklenjene pred otvoritvijo konkurza s kridatarjem.

II.

Miha P. je vsled neugodne rešitve svojega predloga za vknjižbo lastninske pravice na vl. št. 332 k. o. C. vložil tožbo zoper konkurzni sklad. Poudarjajoč, da je postal na podlagi kupne pogodbe od 22. novembra 1906 in prepodaje zemljišča v njegovo fizično posest lastnik označenega zemljišča, stavil je zoper konkurzni sklad, čigar oskrbnik dobrovoljne izločitve zemljišča iz konkurznega sklada ni hotel dovoliti, tožbeni zahtev ek: Toženemu konkurznemu skladu nasproti se ugotavlja, da zemljišče vl. št. 332 k. o. C. za časa otvoritve konkurza ni bila lastnina kridatarja Karla S., ampak lastnina Mihe P. — Konkurzni sklad je torej dolžan privoliti, da se izloči to zemljišče iz sklada in da se vknjiži lastninska pravica na tem zemljišču

za tožnika, ter mora povrniti tožniku po določbah konkurznega reda pravdne stroške.

Oskrbnik konkurznega sklada je v dejanskem oziru resničnost zgoraj navedenega dejanskega stanu priznal, ugovarjal pa je, da je moči lastninsko pravico na nepremičninah pridobiti le potom knjižne tradicije, katera pa se niti ni izvršila, niti se ne more z ozirom na določbo § 22 lit. b) konk. r. zahtevati, in predlagal zavrnitev tožbe.

C. k. deželno sodišče v C. je tožbeni zahtevek z razsodbo od 11. maja 1907 zavrnilo iz nastopnih razlogov:

Karel S. je prodal zemljišče vl. št. 332 k. o. C. s kupno pogodbo od 22. novembra 1906 tožniku Mihi P. za 6200 K in mu je izročil v fizično posest. Do knjižne tradicije, ki je po §-u 431 o. d. z. za pridobitev lastnine na premičninah potrebna, ni prišlo. Karel S. sam še ni bil za časa prodaje knjižni lastnik, tudi še ni bil v posesti listin o pridobitvi lastnine. Vpis njegove lastnine izvršil se je šele s sklepom od 11. decembra 1906, torej šele po njegovi smrti (30. nov. 1906) in še le po otvoritvi konkurza (7. dec. 1906) o njegovi zapuščini. Ker ni bilo knjižne prepodaje, torej Karel S. ni izpolnil s tožnikom sklenjene pogodbe. Za časa konkurzne otvoritve torej ni bil Miha P., ampak Karel S. lastnik omenjenega zemljišča. Ker pa je pač tožnik kupno pogodbo izpolnil z odplačilom kupnine, ne pa tudi Karel S., ondã pride za razsojo vprašanje, ali je konkurzni sklad dolžan dovoliti izločitev zemljišča iz sklada in vknjižbo lastninske pravice za tožnika, edino le določba §-a 22 lit. b) konk. r. v poštev. Po tej določbi pa mora drugi del, ki je popolnoma pogodbo izpolnil, svoje zahtevke proti konkurznemu skladu uveljaviti po določbah konk. reda in sme, ako nasprotna dajatev ni denarna terjatev in mu tudi povračilni zahtevek ne pristojata, zahtevati le odškodnino, ne pa izpolnitve. Tožbeni zahtevek, ki je meril na izpolnitve, je bilo torej zavrniti.

Vsled tožnikovega priziva je višje deželno sodišče dne 19. junija 1907 prvosodno razsodbo potrdilo in sicer v bistvu iz istih razlogov.

Vrhovno sodišče pa je tožnikovi reviziji z razsodbo od 11. dec. 1907 št. 10.199 ugodilo in spoznalo popolnem v zmislu tožbenega zahtevka iz naslednjih razlogov:

Po §-u 1 konk. r. odtegne otvoritev konkurza vse, eksekuciji podvrženo premoženje, ki ga poseduje plačila nezmožni dolžnik, njegovemu razpolaganju, ter je po §-u 3 konk. r. vsak pravni čin ali vsako razpolaganje kreditarja po otvoritvi konkurza, ki zadene v sklad spadajoče premoženje, osobito vsaka odtujitev nasproti upništvu neveljavna. Vprašanje je, ali je bilo zemljišče vl. št. 332 k. o. C. za časa otvoritve konkurza še lastnina Karla S. in ali je bila dne 22. nov. 1906 glede tega zemljišča sklenjena pogodba od obeh delov pred konkurzno otvoritvijo že izpolnjena?

Karel S. je zdrazil zemljišče na sodni dražbi dne 16. avg. l. 1906. in je pridobil ta dan takozvano pogojno lastninsko pravico z domikom (§§ 237, 156 izvrš. r.). Tako je postalo zemljišče del njegovega premoženja, s kojim je smel poljubno razpolagati, seveda pod osebnim jamstvom za izpolnitev dražbenih pogojev. Zatorej je smel svojo lastninsko pravico tožniku kupnim potom odstopiti, in je zemljišče, ki sicer še ni bilo nanj prepisano, ker dražbeni pogoji še niso bili izpolnjeni, dne 22. nov. 1906, torej pred konkurzom prodal. Prepodal mu je takoj fizično posest zemljišča, kar je smel vsaj dne 24. nov. 1906, ko so bili dražbeni pogoji izpolnjeni (§ 156, 2 odst. izvrš. reda) storiti; dne 22. nov. 1906 se je napravila zemljiškoknjižna listina, a dne 24. nov. 1906 je prosil za dovolitev vknjižbe lastninske pravice pri izvršilnem sodišču v svrhu, da bi moglo zemljiškoknjižno sodišče na podlagi pogodbe dovoliti vknjižbo tožnikove lastninske pravice.

Konkurz je bil otvorjen po smrti Karla S. dne 7. dec. 1906, t. j. onega dne, ko sklep izvršilnega sodišča o dovolitvi vknjižbe lastninske pravice za Karla S. še ni došel na zemljiškoknjižno sodišče, ko Karel S. še ni bil zemljiškoknjižni lastnik zemljišča. Iz tega izhaja jasno, da zemljišče na dan otvoritve konkurza ni bilo zemljiškoknjižna last Karla S. in da je njegova izvenknjižna last že pred otvoritvijo konkurza prešla na tožnika, ki ga torej ni bilo več smatrati za del premoženja, koje je kreditar ob otvoritvi konkurza posedoval (§ 2 konk. r.).

Tožnik torej po pravici zahteva po zmislu §-a 16 konk. r. sodno ugotovitev, da je zemljišče last njegova in da mora konkurzni sklad dovoliti vknjižbo lastninske pravice za tožnika. K

takemu zahtevku pa je tudi upravičen s stališča oboje stranske izpolnitve kupne pogodbe. Da je tožnik izpolnil pogodbo, se ne prereka; saj je prevzel eno terjatev v svojo plačilno obljubo in ostanek odštel v gotovini. Karel S. pa je tožniku izročil kupno pismo, listino za intabulacijo sposobno, prepodal mu je fizično posest zemljišča, dokazal je nasproti izvršilnemu sodišču izpolnitev dražbenih pogojev; in je naprosil za vknjižbo svoje lastninske pravice. Več mu ni bilo treba storiti, da je pogodbo izpolnil, tudi ako ne bi bil umrl, in ako bi se ne bil otvoril o njegovem premoženju konkurz, bilo bi njegovo delo pri kraju, kajti prošnjo za zemljiškooknjižno vknjižbo lastninske pravice mora vložiti kupec, ne prodajalec (§ 77 o. z. z.).

Iz vsega tega izhaja, da je prizivno sodišče stvar napačno presodilo; bilo je torej tožnikovi reviziji radi napačne pravne presoje ugoditi in po tožbenem zahtevku spoznati.

Dr. M. D.

b) V pravdi radi motenja posesti je rekurzno sodišče vezano na dokazno oceno prvega sodnika.

Prvo sodišče je v pravdi radi motenja posesti pravice vožnje tožbeni zahtevek zavrnilo, ker je na podstavi dognanih dokazov smatralo za dokazano, da je tožnica izvrševala to pravico »*praecario modo*«.

Rekurzno sodišče je končni sklep spremenilo, ker se iz dokazov, dognanih na prvi stopnji, »*praecarium*« ne da sklepati.

Vrhovno sodišče je z odločbo 5. nov. 1907 št. 13.952 spremenilo odločbo rekurznega sodišča in potrdilo končni sklep prvega sodnika.

Razlogi.

Toženka zavrača trditev tožnice, da je tožnica v posesti kolovozne služnosti, češ, tožnica je uživala omenjeno služnost šele potem, ko je toženka prostovoljno ji to na njeno prošnjo dovolila, a zato se tožnice ne more braniti v tej posesti, ki ima znak vicijoznosti.

Res je, da raba pravice, dovoljena zgolj iz postrežljivosti, še ne utemeljuje one posesti pravice, ki je deležna pravnega varstva. Odločilno za razsojo je bilo torej vprašanje, jeli tožnica

— o kateri je dognano, da je sama s svojimi ljudmi vred dejanski hodila in vozila po omenjeni parceli — storila to še-le potem, ko je dobila od toženke vsakokrat v to privoljenje, ali pa je to delala, ne da bi toženka prostovoljno to dovolila.

Tozadevno je ugotovljeno v končnem sklepu prvega sodnika, da preklicno privolilo (prekarij) ni dokazano za dobo, odkar ima tožnica Angela T. gospodujoče zemljišče v lasti. Ta ugotovitev je bila obvezna za rekurzno sodišče. Ne ujema se pa z zakonom, da je rekurzno sodišče samo ugotovilo v nasprotnem zmislu.

Če je pa dognano, da se je tožnica resnično posluževala kolovozne služnosti, ne da bi se ji moglo ugovarjati, da uživa posest te služnosti ali »ví« ali »clam« ali »precario«, tedaj jo je braniti v tej dejanski, pristni posesti. K.

Kazensko pravo.

K razlagi §§ 488 in 491 kaz. zak.

Na ničnostno pritožbo c. kr. generalne prokurature, vloženo v zmislu §-a 33 k. pr. r., je razsodil najvišji sodni kasacijski dvor z razsodbo z dne 24. marca 1908 opr. št. Kr VI 39/8/4 takole: Z razsodbo c. kr. okrajnega sodišča v Idriji z dne 4. sept. 1907 opr. št. U 139/7/21 in z razsodbo c. kr. deželnega, prizivnega sodišča v Ljubljani z dne 16. oktobra 1907 opr. št. Bl XII 389/7/4 se je kršil zakon.

Razlogi.

Zasebni uradnik J. G. sklical je za dan 28. aprila 1907 volilce, da bi se jim predstavil kakor kandidat Slovenske ljudske stranke za državni zbor. Pri zborovanju je govoril tudi J. N. ter kakor pristaš slovenske napredne stranke skušal dokazati, da J. G.-u nedostaje sposobnosti za častni posel državnega poslanca. Ostro je kritikoval delovanje J. G.-a, trdil med drugim, da sta konsumno in stavbno društvo v Ljubljani, kojih odbornik je bil G., nazadovali, ter rekel doslovno: »Takrat, ko sta imela dr. K. in G. ključne blagajne delavskega stavbnega društva v Ljubljani v rokah, je zmanjkalo iz blagajne 3000 gld.« Na vprašanje navzočega G., če ga li dolži goljufije, je N. odvrnil: »Nikakor ne;

jaz hočem le izvedeti, koliko je resnice na tej, v Ljubljani razširjeni govorici in vam hočem dati priliko, da se opravičite, kajti kandidat, ki hoče biti izvoljen, mora biti čist in neomadeževan«. Nadaljnemu G-jevemu vprašanju, če li ostaja pri svoji trditvi, je N. pritrdil ter še dejal, da nikakor ne trdi, da je ono resnično, kar je povedal, le to trdi, kar se po Ljubljani govori, a to bo tudi pred sodiščem dokazal.

G. je tožil N.-a pri c. kr. okrajnem sodišču v Idriji zaradi razžaljenja časti. Glavna razprava se je vršila dne 11. junija in 4. oktobra 1907. Obdolženec je v bistvu priznal, česar se ga je obdolžilo, in so to potrdile tudi priče F. O., F. G., J. Š., F. K., I. F., in I. P. — Priče I. S., A. M., A. Č. in dr. J. K., na koje se je obdolženec skliceval v dokaz resnice svojih trditev, so potrdile, da je bila zgoraj omenjena govorica res razširjena po Ljubljani, da je dr. J. K. v pogovoru rekel J.-i S.: »Tudi tukaj (v stavbnem društvu) manjka v blagajni 1000 K (ali 1000 gld.), a samo jaz in G. sva imela ključe«, da pa denarja v resnici ni zmanjkalo, namreč je ta po drju. K. opažen primankljaj nastal tako, da je bil vpis v blagajniškem journalu napačen.

Okrajno sodišče v Idriji je z razsodbo dne 4. oktobra 1907 opr. št. U 139/7/21 obtoženca po §§ 259 št. 3 in 447 k. pr. r. oprostilo od obtožbe. V razlogih je dejanski stan tako naveden, kakor je zgoraj povedano, in dalje se razmotruje, da inkriminiranih besed ni podstavljati določilo §-a 487 kaz. zak., ker je obtoženec na vprašanje zasebnega obtožitelja, če ga li s tem dolži goljufije ali tatvine, to takoj zanikal; inkriminirana izjava vsebuje pač le dolžitev zaničljivih lastnosti, kajti obdolženec je očitvidno nameraval le ožigosati nered, ki je vladal v blagajni stavbnega društva takrat, ko sta imela dr. K. in G. njene ključe v rokah. To očitjanje je pa glede na izpovedbi prič I. S. in dr. K. utemeljeno in dokaz resnice dognan.

Priziv zasebnega obtožitelja je c. kr. deželno prizivno sodišče v Ljubljani z razsodbo dne 16. oktobra opr. št. Bl XII/389/7/4 zavrnilo. Prizivno sodišče se je pridružilo dejanskim ugotovitvam okrajnega sodišča ter tudi smatralo dokazanim, da je bila po obtožencu navedena govorica o 3000 gld., ki so izginiili, res razširjena po Ljubljani. Toda v navedenem dejanskem stanu ne najde prizivno sodišče niti objektivnih, niti subjektivnih znakov

razžaljen ja časti; kajti obtoženec ni dolžil zasebnega obtožitelja nikakega kaznivega nepoštenega ali nenravnega dejanja in tudi ne zaničljivih lastnosti; on je edino le konstatiral, da se v Ljubljani razširja dotična govorica in je dal s tem zasebnemu obtožitelju priliko, se na shodu opravičiti. Obtoženec nikakor ni imel namena, zasebnemu obtožitelju kratiti čast, niti ni imel zavesti, da mu krati čast, ker je ravno le navedel govorico, ki se širi po Ljubljani, in odločno poudarjal, da zasebnega obtožitelja s tem nikakor noče sumničiti kakega goljufivega dejanja.

Nobena navedenih razsodeb pa ne odgovarja zakonu.

Pomotna je pred vsem pravna kvalifikacija okrajnega sodišča glede pod obtožbo stavljenе izjave kakor javno sramotenje v zmislu §-a 491 kaz. zak.

Zasebnemu obtožitelju so bila predbacivana popolnem določena nepoštena dejanja. To predbacivanje se znači za obdolženje po §-u 488 kaz. zak., in nikakor ne le za nekako kritiko. Dokazno vprašanje torej ni smelo meriti na to, gre li po Ljubljani govorica o blagajniškem primankljaju v navedenem društvu, ali ne, nego se je moralo pečati s tem, je li po krivdi zasebnega obtožitelja izginilo 3000 gld. iz društvene blagajne, ali ne. Okrajno sodišče je smatralo dokaz dognanim, a prišlo je pri tem v protislovje s samim sabo, kajti na eni strani smatra, da je zmanjkalo 3000 gld. iz blagajne — tako se je glasila izjava J. N-a. — na drugi strani pa ugotavlja, da iz blagajne ni v resnici nič zmanjkalo. Za dokaz resnice ni bilo bistveno, ali je obtoženec s svojo izjavo nameraval označiti nered v blagajni; bistven je bil le dokaz dejstva, da je 3000 gld. zmanjkalo, in baš ta dokazni stavek je prvi sodnik sam zanimal. Torej je razsodba okrajnega sodišča formalno nična.

Isto velja o razsodbi prizivnega sodišča. Res temu ni bilo treba uporabljati določila §-a 493 odst. 2 kaz. zak., če je bilo mnenja, da izjava J. N-a in vsebina po njem razširjene govornice ne vsebuje nepoštenega dejanja. A do tega mnenja in pa do zaključka, da se obtoženec ni zavedal obrekovalnega značaja svojih trditev in protipravnosti svojega postopanja, je prišlo prizivno sodišče le tako, da se ni oziralo na okolščine, potrjene po pričah O., G., K. in P., da je namreč obtoženec svoji obdolžitvi še pristavil, da vstraja pri nji in jo bo pred sodiščem dokazal,

in da je zasebnega obtožitelja pozval, naj se opraviči, kajti kandidat mora biti čist in neomadeževan. Tako so torej tudi razsodbeni razlogi prizivnega sodišča formalno nepopolni in je ta razsodba nična.

Zato je bilo o ničnostni pritožbi v obrano zakona po §§ 33 in 292 k. p. r. na zgoraj omenjeni način razsoditi.

Dr. R.

Zveza slovenskih odvetnikov.

(Dalje.)

III.

Na vrsto je prišlo poročilo o justičnih razmerah v posameznih slovenskih pokrajinah.

G. predsednik omenja, da ne bo poročila o razmerah na Primorskem, ker je poročevalec g. dr. Rybář v zadnjem hipu zadržan bil priti na zborovanje.

Na to je poročal g. dr. Janko Brejc iz Celovca o justičnih razmerah na Koroškem bistveno tako:

»Sklicujé se na svoja poročila iz prejšnjih let, poroča samo o premembah izza zadnjega leta. Razmere so se malo spremenile, pa kolikor so se, so se na slabo. Navajati hoče na kratko samo tipične slučaje.

Zapisniki o zaslišanju obtoženca so se prej semtertamt sestavljali slovenski, sedaj je posvetovalna zbornica dež. sodišča v Celovcu menda principijalno sklenila take zahteve odklanjati; s tem izgovorom se je poročevalcu odrekel slovenski zapisnik, ko je bil v neki tiskovni pravdi na slov. ovadbo na odgovor poklican. Poročevalec si je s tem pomagal, da je odklonil vsak odgovor, niti generalij ni hotel napovedati, ako se mu že naprej ne zasigura slov. zapisnik. Ker sodnik tega ni hotel storiti, je zaslišanje sploh izostalo in se je naredila samo uradna opomba, v koji je sodnik to konstatiral. In pri tem je ostalo.

Rešitve vlog so principijalno vseskozi nemške. Za stranke južno od Drave se dobi izjemoma kako slov. rešitev, n. pr. za kako slov. posojilnico slov. menično-plačilni nalog, ako je, razen

tožbe seveda, tudi menična golica slovenska. V tem slučaju se izda men.-plačilni nalog na litografiranih golicah, — tiskovine so pošle! Zemljiškoknjižne rešitve so bile na podlagi slov. zemljiškoknjižnih predlogov včasih redoma slovenske. Sedaj so brez izjeme nemške — vsaj pri okr. sodišču v Celovcu; le pri nekaterih sodiščih na deželi se izjemoma izda še kak slovenski zemljiškoknjižni sklep; nisem pa mogel dognati, da bi veljalo v tem pogledu kako pravilo. —

Tudi glede razpravnega jezika smo nazadovali. Tu velja občno načelo, da slovenskemu odvetniku ni dovoljeno slovenski govoriti, ako za nasprotnika intervenira odvetnik, ki slovenščine ne razume ali pa vsaj zatrdi, da je ne razume. Pred par dnevi pa je kaz. senat dež. sodišča v Celovcu poskusil potisniti nas še za eno stopnjo nazaj. V kaz. stvareh smo doslej vselej govorili slovenski, če je bil drž. pravdnik nasprotnik; kakor rečeno pa je pred par dnevi predsednik vzklicnega senata mojemu koncipijentu naenkrat prepovedal slovenski govoriti in mu zagrozil, da mu sicer besedo vzame.

Znan je tudi že objavljeni slučaj, ko je civilni sodnik na okr. sodišču v Celovcu zabranil slovensko razpravljanje celo tedaj, ko ste bili obe stranki zastopani po slovenskih odvetnikih. Nečuvena je utemeljitev dotičnega sklepa z dne 18. septembra 1907, ki se glasi:*) — Proti temu sklepu se je vložil rekurz in zajedno s prizivom uveljavljala ničnost iz §-a 477 št. 4 pr. r. Deželno sodišče v Celovcu je rekurz zavrnilo s sledečo utemeljitvijo:*) — Tudi ničnosti dež. sodišče v postopanju prvega sodnika ni opazilo iz teh-le razlogov*): — Radi kuriozitetate naj pripomnim, da sta slov. odvetnika v tej isti pravdi na prizivni razpravi neovirano govorila slovensko! Zoper razsodbo dež. sodišča — zoper sklep ni bila možna daljna pritožba — se je v reviziji uveljavljala zopet ničnost iz §-a 477 št. 4 cpr., toda brez uspeha. Najvišje sodišče je revizijo v tej točki zavrglo iz razlogov prizivnega sodišča.*) — Tako je v Celovcu! Nasprotno pa se mi pri nadsodišču v Gradcu nikdar ne brani slovenski govoriti. To je postala sedaj že trdna praksa, ki jo je poročevalec dognal.

*) Ves ta slučaj je priobčen v zadnji številki »Slov. Pravnika« na str. 112—117. Prip. ured.

Kako daleč gre nestrpnost naših sodišč, kaže dolgotrajna vojna radi slovenskih vprašalnih pol. Slov. zadruga so začele samonemške vprašalne pole (§ 87 zadr. zak. od leta 1873) dež. kot trgovskemu sodišču v Celovcu vračati, zahtevajoče slov. ali pa vsaj dvojezičnih tiskovin. Zaman. Dež. sodišče jim je zagrozilo globo, ako samonemških tiskovin ne izpolnijo. Nadsodišče je rekurz najprej zavrnilo, češ, da to jezikovno vprašanje spada v področje justične uprave. Vsled revizijskega rekurza je najvišje sodišče spoznalo, da je jezikovno vprašanje stvar judikature, in je nadsodišče zaukazalo meritorno rešitev rekurza. Nadsodišče je sedaj rekurz res meritorno rešilo, zavračujoč ga, ne da bi se jezikovnega spora dotaknilo. Zopetnemu revizijskemu rekurzu je najvišje sodišče zopet ugodilo, nadsodišču rešitev jezikovnega vprašanja vprašalnih pol naložilo in mu pri tem začrtalo ugodne direktive.*) Nadsodišče je torej tretjič v tej stvari sodilo in rekurz kljub namigljajem najvišjega sodišča v tretjič zavrnilo iz enostavnega razloga, da je za rabo slov. jezika na sodiščih merodajna dosedanja praksa in njen obseg, da so take vprašalne pole doslej izhajale samo v nemškem jeziku in da zahteva slovenskih pol tedaj ni upravičena. Uverjen, da bo najvišje sodišče ostalo samo sebi dosledno in da se bo vsaj samo ravnalo po lepih nasvetih, ki jih je bilo dalo nadsodišču, vložil sem v tretjič revizijski rekurz. Toda glej — najvišje sodišče je rekurz zavrnilo, češ, da ni danih predpogojev iz §-a 16 ces. pat. iz l. 1854.

Sedaj morajo torej naše zadruga izpolnjevati nemške vprašalne pole. Da se stvar popolnoma osmeši, jih — brez ugovora! — izpolnjujejo v slovenskem jeziku in jih vračajo dež. sodišču s slovenskimi vlogami, v kojih dosledno zoper to nezakonitost protestujejo in izrecno vsako odgovornost za pravilnost odgovorov odklanjajo!

Vidi se torej, da smo v zadnjem letu na celi črti šli nazaj. Dosegel se je samo en uspeh. Ko je namreč pred kratkim zopet sodnik na civilnem oddelku celovškega okrajnega sodišča slovenskima odvetnikoma zabranil v pravdi slov. strank slovensko govoriti, je poročevalec po dolgotrajnih konferencah s predsed-

*) Ves slučaj priobčimo prihodnjič.

nikom tega sodišča dosegel, da je bil dotični sodnik s slov. oddelka prestavljen in da je na njegovo mesto prišel slovenščine popolnoma zmožen sodnik, ki bo najbrž v bodoče dovoljeval slov. odvetnikom slovenski govoriti vsaj v gotovih slučajih.

Glede bodočnosti je poročevalec mnenja, da od zgoraj nimamo ničesar pričakovati. Le samopomoč nam more pomagati. Sodišča treba s slov. vlogami bombardirati. Na ta način dobimo jezikovno kvalifikovanih uradnikov, s tem pa je položen prvi temelj za boljši razvoj jezikovnega vprašanja.

Sklepno se poročevalec še trpko pritožeje nad očitanjem, ki je bilo lansko jesen opetovano čitati po nekem časopisju, češ, da je on jezikovno vprašanje na Koroškem zavozil. Poročevalec poudarja, da je vseh pet let, kar je na Koroškem, vsako leto javno pred svojimi kolegi razpravljal o položaju na Koroškem ter opetovano naravnost prosil za navodila in direktive; vedno se mu je izrekala zahvala in zaupanje, bodrilo se ga je k vztrajnosti na trnjevi poti. Zato danes prosi, da naj občni zbor, ki je v to poklican, izreče svoje mnenje in da naj se njegovo postopanje javno tukaj kritikuje, da se ga ne bo pozneje anonimno napadalo po časopisih. (Pohvala in ploskanje.)«

Oglasi se na to g. dr. Majaron in poudarja, da g. dr. Brejc za svoje delo ne zasluži nobenega očitanja in da je Zveza, kateri je redno poročal o koroških razmerah, vedno odobraval njegov postopanje. (Tako je!) Možu, ki v tako težavnih razmerah tako vestno in možato zastopa narodne koristi, gre naša zahvala in odkritosrčno priznanje. (Občno pritrdjevanje.) Govornik pritrdjuje drju. Brejcu, da je le v samopomoči naša rešitev. Zato je pa vse obsodbe vredno, da je nedavno slovenski odvetnik v Ljubljani v imenu slov. državnega poslanca kakor izdajatelja slov. političnega glasila vložil pri generalni prokuraturi prošnjo v nemškem jeziku. (Ogorčenje.) To je naravnost izdajalsko in izreči treba javno, da slov. odvetnik, ki v današnjih težkih časih ne zastopa z narodnim jezikom, ne spada v naše vrste. (Burno odobravanje.)

Gosp. dr. Brejc izjavlja na to, da v koroških razmerah sicer ni vselej lahko izvrševati ravno izrečeno načelo, vendar pa je edino pravo, in priporoča, naj se stori v tem zmislu obvezen sklep.

Gosp. dr. Majaron opozarja, da nemški ali laški odvetniki v naših pokrajinah uradujejo edinole v svojem jeziku brez ozira na to, da zastopajo slovenske ali hrvatske stranke. Glede na izraženo željo hoče torej predlagati kasneje primerno resolucijo.

Gosp. dr. Rudolf iz Konjic predlaga, naj se g. drju. Brejcu sklene izrecna zahvala.

Sprejme se ta predlog soglasno z dodatkom g. predsednika, da zahvala veljaj tudi drugemu slov. odvetniku na Koroškem, g. drju. Müllerju. —

Prišlo je potem poročilo g. drja. Hrašovca iz Celja o razmerah na Spodnjem Štajerskem, ki se je glasilo:

»Čast mi je poročati o naših jezikovnih razmerah pri naših spodnještajerskih sodiščih celjskega in mariborskega okrožja.

V mariborskem okrožju smo prej nazadovali, kakor napredovali. Pri okrožnem sodišču v Mariboru se v tem oziru pravilno postopa, da se sodišče ravna po jeziku dotične tožbe ter v tem jeziku sestavlja zapisnik in izda razsojbo. V kazenskih zadevah pa smo odločno nazadovali. Število slovenskih obtožnic je od dne do dne manjše. Zakaj? Ne morebiti zaradi tega, ker bi se ljudstvo vedno manj posluževalo slovenščine, marveč zaradi tega, ker število tako imenovanih nemških kurzovcev od dne do dne rase. Vsa boljša mesta so zasedena po samih kurzovcih. Ti kurzovci slovenskega jezika sploh niso zmožni ali vsaj ne dovolj in jim že zaradi tega ne ugaja nikakor slovensko uradovanje. Veliko je takih uradnikov, ki sestavljajo pri zaslišanju obdolžencev samo nemške zapisnike, bodisi ker ne razumejo slovenščine, ali nočejo slovensko uradovati. Državni pravdnik se pa ravna po onem jeziku, v katerem je sestavljen zapisnik o obdolženčevem zaslišanju. Ako je ta zapisnik sestavljen v nemškem jeziku, se dela nemška obtožnica, naj že potem obdolženec nemščino razume ali ne. Po jeziku, v katerem je sestavljena obtožnica, se pa spet ravnata zapisnik o glavni razpravi in rajsodba sama. Razen okrajnih sodišč v Št. Lenartu v Slovenskih goricah in v Ormožu, imamo pri vseh okrajnih sodiščih mariborskega okrožja, tedaj v Gornji Radgoni, Marenbergu, Ljutomeru, Slovenski Bistrici, Ptujju — tukaj je bil v zadnjem času imenovan izjemoma eden slovenski pristav — same nemške

kurzovce. Niti okrajni sodišči v Ormožu in Št. Lenartu nista čisti, marveč tudi tam je povsod po eden pristav Nemec.

Pri vseh imenovanih sodiščih razen Št. Lenarta in Ormoža in tudi pri okrajnem sodišču v Mariboru so protokolane prošnje, pritožbe, tožbe in ovadbe v civilnem kakor kazenskem, v prepirnem kakor neprepirnem postopanju edino le nemške.

Navedemo nekatere posamezne slučaje:

Pri okrajnem sodišču v Ljutomeru se sestavljajo vse protokolarne prošnje, pritožbe in ovadbe edino le v nemškem jeziku. V kazenskem postopanju se rabijo le nemški zapisniki, razsodbe se razglašajo v nemščini in se na slovenski jezik predstavljajo; le slovenske izpovedbe zaslišanih prič pri razpravah in zagovori obdolžencev se zapisujejo v slovenskem jeziku. Zapisniki o civilnih razpravah so le tedaj slovenski, ako je tožba slovenska, tedaj le takrat, kadar prihaja slovenski odvetnik.

Gornja Radgona: Vsa vabila, ki se razpošiljajo strankam, so nemška, in nekaterim občinam, ki so naravnost zahtevale, da se jim mora slovensko dopisovati, se pošiljajo slovenska vabila oziroma dopisi. Uraduje se sploh samo v nemškem jeziku; le slovenske vloge se rešujejo slovensko.

Slovenska Bistrica: Tam se uraduje vse v nemškem jeziku. Ako so civilne tožbe po slovenskem zastopniku vložene, se sicer delajo slovenski zapisniki, a izpovedbe zaslišanih prič, ki se poslužujejo nemščine, se zapisujejo v nemškem jeziku, dočim se izpovedbe zaslišanih slovenskih prič, ako je bila nemška tožba vložena, zapisujejo le v nemškem jeziku, ker takrat je vse nemško. V kazenskih zadevah so vsi zapisniki sestavljeni le v nemškem jeziku, še celo, ako je bila kazenska ovadba vložena v slovenskem jeziku.

Okrajno sodišče Ptuj: V nespornih zadevah se uraduje edinole nemško, bodisi da stranke govorijo slovensko ali ne. Vabila so tuintam slovenska. Civilne tožbe, sprejete pri sodišču, se zapisujejo le v nemškem jeziku. Protokolane tožbe, prošnje, izjave v zapuščinskih, varstvenih in kuratelnih zadevah so edinole nemške. Pri kazenskem sodišču se zapisuje tožbe in ovadbe vedno le v nemškem jeziku, sodnik izprašuje slovensko, zapisuje pa nemško. Izpovedbe prič se zapisujejo navadno v jeziku, katerega priča govori. Kazenski sodnik zapisuje vse ovadbe, četudi

stranka govori in zna samo slovensko, samo v nemškem jeziku. Ako je bila ovadba nemška, je tudi kazenska sodba nemška, ne da bi se sodnik ravnal po jeziku, katerega se poslužuje obdolženec. Tudi razpravni zapisniki so tedaj nemški. Le ako je bila ovadba slovenska in prihaja slovenski odvetnik, takrat sta zapisnik in rajsodba slovenska.

Pri okrajnem sodišču v Mariboru je ravno tako, da se zapisuje vse v nemškem jeziku in da so celo vabila v nespornih zadevah nemška. Ako stranke prihajajo brez odvetnika, je navadno vse nemško in se delajo tudi nemški zapisniki v civilnih zadevah brez ozira na jezik, v katerem je tožba sestavljena.

Kakor razvidite, ni nobenega načela. Vsak sodnik dela, kakor se mu ljubi, ker ve, da se mu itak ne more nič zgoditi, naj se potem kdo pritoži ali ne. Ljudstvo je narodno nezavedno, ne terja slovenskih zapisnikov, sodniki sami so pa večinoma nasprotniki slovenskega uradovanja in uradujejo le takrat v slovenskem jeziku, ako se čutijo naravnost prisiljene.

Državni pravdnik pri glavnih kazenskih obravnavah v Mariboru še nikdar ni govoril v slovenskem jeziku, edino le takrat, kadar izprašuje priče ali obdolženca. Pri porotnih obravnavah je vse nemško.

Kar se tiče okrajnih sodišč v celjskem okrožju, katerih je 12, smo nekoliko na boljšem in sicer toliko, da se vsaj navadno v civilnem postopanju razpravni zapisniki takrat delajo slovenski in je tudi rajsodba slovenska, ako je bila tožba slovenska, dalje da se vendar kazenski sodnik ravna po jeziku, katerega se obdolženec poslužuje, vsaj takrat, ako obdolženec ni tudi nemščine zmožen.

Sicer imamo tudi v celjskem okrožju precej kurzovcev, kakor v Šoštanjju, Slovenjem Gradcu, Konjicah, Rogatcu, Laškem trgu, Brežicah in Sevnici.

Tudi tukaj se natanko pozna, kdo je nemški kurzovec in kdo ne. Nemški kurzovci bodo brez izjeme v takih slučajih, kadar obdolženec razun slovenščine še nemščino razume, zapisovali samo nemške zapisnike. Že tako daleč je prišlo, da je prvo vprašanje nekaterih nemških pristavov, ki je stavijo obdolžencu, to, ali razume nemško ali ne. Ker navadno obdolženec, če samo nekaj besed razume, to vprašanje potrdi že zaraditega,

ker se boji, da bi bilo slabo za njega, ako ne bi pritrdil, se množi število nemških zapisnikov pri teh sodiščih.

Ako so na odgovor poklicani, se izgovarjajo, da dotična stranka nemško razume. Malo mar jim je, da na ta način ugled dotičnega sodnika med občinstvom pojema; občinstvo ne vidi v dotičnem uradniku pravičnega sodnika, marveč nemškega politika in političnega nasprotnika.

V nespornih zadevah je tam, kjer uradujejo nemški kurzovci, večinoma vse nemško.

Pri glavnih obravnavah se poslužuje državni pravdnik slovenskega jezika, ako je bila obtožba slovenska. Takrat se dela tudi slovenski zapisnik in izreče slovenska rzsodba. Ravnotako se referat pri kazenskih vzklicnih razpravah, ako je bila rzsodba prve instance slovenska, prednaša v slovenskem jeziku in sta zapisnik vzklicnega sodišča in rzsodba slovenska.

Porotne obravnave se še vedno vrše samo v nemškem jeziku.

V celjskem okrožju je tedaj nekoliko bolje, kakor v mariborskem, ker se tukaj večinoma vsaj v tistih slučajih, kadar stranke drugega jezika ne razumejo kakor slovenski, sestavljajo civilne tožbe in kazenske ovadbe ter zapisniki v spornih in kazenskih zadevah v slovenskem jeziku.

Tam pa, kjer se ni toliko bati kontrole od strani slovenskih odvetnikov, kakor v nespornih zadevah, uradujejo tudi v celjskem okrožju vsi nemški kurzovci v nemškem jeziku.

Potemtakem ne moremo govoriti o kakem napredku na Spodnjem Štajerskem. Skrbeti moramo v prvi vrsti za to, da se vendar enkrat prizna načelo, da mora vsak sodnik in vsak pri sodišču nameščeni uradnik v celjskem in mariborskem okrožju vse zapisati v tistem jeziku, katerega se stranka poslužuje, ali drugi jezik razume ali ne. Sodnik nima niti brez pravega povoda pravice, vprašati stranko, razume li še kak drug jezik ali ne. V drugi vrsti skrbeti nam je za to, da se slovenski naraščaj pomnoži. Ako bođemo imeli več slovenskega uradništva, se bode gotovo to ravnalo po obstoječih zakonih in jezikovnih naredbah ter bode prenehale večne pritožbe.

Nadaljevati moramo pritožbe v vsakem posameznem slučaju: »vigilantibus iura!« Le ako pazljivo zasledujemo uradovanje

uradnikov in ako bodo ti vedeli, da krivic nočemo mirno prenašati, bodo sčasoma vendar prenehale krivice ali se bode njih število vsaj skrčilo. Neodpusten greh pa je, če dela slovenski odvetnik za slovensko stranko nemške vloge, razun če stranka izrecno tako zahteva, in pridružiti se je mnenju drja. Majarona.

Končno pa ne smemo nikdar pozabiti na to, da se potegujemo za slovensko uradovanje pri nadsodišču in pri najvišjem sodišču. Ako bode te dve instanci začeli nam izdajati rozsodbe v slovenskem jeziku, bode nasprotstvo naših sodišč očitvidno in samoobsebi umevno pojemalo. Sedaj imajo nižja sodišča slab vzgled in ravno svojo zaslonbo od zgoraj. Kakor hitro se bode pa spoštoval zakon o jezikovni ravnopravnosti na višjem mestu, se bode tudi nižji gospodje na to navadili.

Do popolne jezikovne ravnopravnosti imamo tedaj, kakor ste videli, na Spodnjem Štajerskem še jako dolgo pot. (Živahna pohvala.)«

Oglasi se gosp. dr. Novak in poudarjajoč, da se štajerski kolegi bolj dosledno potegujejo za slovensko ravnopravnost, kakor pa kranjski, obsoja tozadevno indolentnost nekaterih ljubljanskih pisaren, ki se zoper jezikovne krivice ne pritožujejo niti na poziv Zvezinega odbora.

Gosp. dr. Kušar takisto zahteva odločnega odpora proti kršenju slovenske ravnopravnosti na vseh instancah ter lastne doslednosti, naglašajoč, da tu gre obenem za gmotne koristi naroda in stanu.

Gosp. dr. Majaron izreka poročevalcu g. drju. Hrašovcu, ki je že tolikokrat podal jasne in temeljite informacije s Štajerskega, in glede na svoja prejšnja izvajanja, kojim so pritrdili vsi govorniki, predlaga naslednjo resolucijo:

»Slovenski odvetniki in notarji so pri svoji narodni in stanovski časti zavezani, delati za slovenske stranke vse vloge in pritožbe pri vseh instancah le v slovenskem jeziku.«

Ta predlog je bil soglasno in oduševljeno sprejet.

(Konec prihodnjič.)

Književna poročila.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku. V. zvezek. Zakoni o javnih knjigah Prvi del: Predpisi o zemljiških knjigah. — Drugi del: Železniške in rudniške knjige ter razni predpisi o javnih knjigah. — Uredil dr. Edvard Volčič, c. kr. dež. sodni svetnik v Rudolfovem. — V Ljubljani, 1908. Izdalo in založilo društvo »Pravnik«. Tiskala »Zadružna tiskarna« v Krškem.

Ta V. zvezek Pravnikove zbirke obsega in sicer v I. delu (XXVIII + 250 strani): Stvarno kazalo k prvemu delu (XIV—XXVI). — Zaznamek zakonskih predpisov v prvem delu (XXVI—XXVIII). — I. Občni zakon o zemljiških knjigah (1—101). — II. Navodilo (instrukcija) v izvršitev občnega zakona o zemljiški knjigi (102—134). — III. Pristavek zak. določil: *a*) in *b*) iz sodnega pravilnika (135), *c*) iz uvodnega zakona k civ. pravnemu redu (136), *d*) iz civilnopravnega reda (137), *e*) iz uvodnega zakona k izvršilnemu redu (137), *f*) iz izvršilnega reda (138—149), *g*) iz opravnega reda (149—160), *h*) iz zakona o organizaciji sodišč (161). — IV. 1. Zakon od 6. februarja 1869. dz. 18. (162—171), 2. Zakon od 11. maja 1894. dz. 16. (171—181). — V. Zakon o dovoljevanju poti za silo (181—191). — VI. Zakon o izpravi javnih knjig (5. julija 1871, dz. 96). (191—207). VII. Predpisi o osnovi novih zemljiških knjig: 1. za vojvodino Koroško (208—239), 2. za Goriško in Gradiško (238—242), 3. za Istro (242—244), 4. za Kranjsko (245—248), 5. za Štajarsko (248—250).

Drugi del pa obsega na XXIII + 316 straneh: Stvarno kazalo (X—XXII). — Zaznamek zakonov, ukazov in razpisov (XXII—XXIII). — I. Železniške knjige: *a*) zakon od 19. maja 1874, dz. 70. (3—31), *b*) ukaz ministrstva 31. maja 1874, dz. 87. (31—41). — II. 1. Iz občega rudniškega zakona (42—52), 2. Ministrski ukaz 24. februarja 1850., dz. 73. (53—54), 3. Razpis poljedelskega ministrstva 12. septembra 1871. (54—56). — III. Konverzija hipotečnih terjatev. Zakon od 22. februarja 1907, dz. 48. (56—63). — IV. Pristojbinske olajšave ob konverziji novčnih dolgov: *a*) Zakon 22. februarja 1907., dz. 49 (63—71), *b*) Ukaz ministrstva 25. februarja 1907., dz. 50 (71—83). — V. Predpisi o zastavnih listih: 1. Zakon 24. aprila 1874., dz. 48 (83—86), 2. Zakon 24. aprila 1874., dz. 49 (86—92), 3. Zakon 5. dec. 1877., dz. 111 (192—197). — VI. Melioracijski zajmi: *a*) Zakon 6. junija 1896., dz. 144 (97—105), *b*) Ministrski ukaz 20. aprila 1897., dz. 111 (106—109). — VII. Olajšila ob vpisu ali izbrisu knj. pravic: *a*) Zakon 29. marca 1907., dz. 20, za zajme dežel itd. (110—111), *b*) Zakon 16. junija 1894., dz. 127, za posojila radi trtne uši (111—112), *c*) Zakon 31. marca 1875., dz. 52, o malih vknjiženih dolgeh (112—114), *d*) Zakon 28. marca 1875., dz. 37, o vpisanih rodovinsko-uteznih pravicah (114—115). — VIII. Radicirani obrti. Ministrski ukaz 31. okt. 1856., dz. 204 (116—118). — IX. Predpisi o cerkvenih posestvih glede javnih knjig: *a*) Ministrski ukaz 20. junija 1860., dz. 162 (119—122), *b*) Ministrski ukaz 13. junija 1858., dz. 95 (123—124), *c*) iz ministrskega razglasa 15. dec.

1891. (124). — X. Delitev dedine pri srednjih kmetijah: *a*) Zakon 1. aprila 1889., dz. 52 (125—132), *b*) Zakon 16. sept. 1903., za Koroško (132—137). XI. Razdelba in uredba skupnih zemljišč: *A*) Državni zakon 7. junija 1883. (137—147), *B*) Deželni zakoni: 1. Kranjsko: *a*) Zakon 26. oktobra 1887. (147—184), *b*) Ukaz ministrstva 30. julija 1888., dež. 17 (184—205); 2. Koroško: *a*) Zakon 5. julija 1885. (205—213), *b*) Ministrski ukaz 18. decembra 1886. (213—214). — XII. Komasacija zemljišč: *A*) Državni zakon 7. junija 1883. (214—233), *B*) Deželni zakoni: 1. Kranjsko: *a*) Zakon 1. oktobra 1900. (233—249), *b*) Min. ukaz 9. julija 1903. (250—255); 2. Koroško: *a*) Zakon 21. februarja 1900. (255—156), *b*) Ministrski ukaz 11. julija 1903. (256—257). — XIII. Arondacija gozdnih mej: *a*) Zakon 7. junija 1883., dz. 93 (258—260), *b*) Ministrski ukaz 5. julija 1886., dz. 109 (261—264). — XIV. Zemljiško-knjižni predlogi, sklepi, vpisi (265—281). — XV. Njih kolkovina in vpisnina (282—288). — XVI. Različni predpisi za javne knjige in hipoteke: 1. Iz cesarskega ukaza 16. marca 1851. (289—291), 2. Zakon 23. maja 1883., dz. 82 (291—295), 3. Iz zakona 23. maja 1883., dz. 83 (295—308), 4. Iz ukaza finančnega ministrstva 11. junija 1883., dz. 91 (308—314). — XVII. Dodatek k agrarnim zakonom (315—316).

(Konec prihodnjič.)

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15 maja 1908.

— (Umrli) je dne 22. pr. m. spotoma na Reki dr. Baltazar Bogišič, ki je z nepregledno vrsto knjig in spisov o južnoslovanskem pravu obogatil pravno znanstveno literaturo ne le hrvatskega in srbskega naroda, marveč tudi drugih narodov, v kojih jeziku je pisal, obujajoč na ta način v širokem učenem svetu zmisel za pravne posebnosti južnoslovanske. Predvsem je pa za veke proslavil sebe in južnoslovanskega stvoriteljnega duha s kodifikacijo »občnega imovinskega zakonika za kneževino Črno goro« iz leta 1888, ki je preveden v petero svetovnih jezikov in ki je o njem nastala obsežna književnost v raznih jezikih. Porojen je bil dne 7. decembra 1834. l. v Cavtatu pri Dubrovniku. Učil se je pravo in jezikoslovju po raznih velikih mestih. Postal je l. 1862 doktor filozofije v Gisenu, l. 1864 doktor prava na Dunaju, a l. 1869 doktor javnega prava v Odesi. L. 1873, ko je bil že izdal razna dela o pravnih običajih Slovanov in bil profesor na vseučilišču v Odesi ter pravi državni svetnik, prejel je nalog od carja osvoboditelja, da na željo kneza Nikole odide v Črno goro ter začne tam sestavljati državljanski zakonik za kneževino. Leta 1888 je bil izdan ta zakonik, ki ga je učeni svet hitro proglasil za kodifikacijski umotvor prve vrste. Leta 1893 je Bogišič prevzel ministrstvo prava v Črni gori, izdal mnogo novih naredeb, obenem pa proučeval uspehe svojega imovinskega zakona. L. 1898 je izišlo

novo in popolnjeno izdanje tega zakona, katero je iznova vzbudilo veliko zanimanje in novo literaturo. Med drugimi mnogimi deli je omeniti še poglavito iz l. 1874: »Zbornik sadašnjih pravnih običaja u Južnih Slovena«, ki ga je založila Jugoslovanska Akademija. Bogišičev pomen za pravno znanost in zakonodavstvo, osobito na slovanskem jugu je naravnost neizmeren. Radi tega se bo njegovo ime častilo in s ponosom imenovalo od roda do roda!

— (Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju) je razposlalo naslednji, uvaževanja vredni poziv: Rojaki! »Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju«, ustanovljeno ob vladarski štiridesetletnici l. 1888., slavi letos dvajsetletnico svojega obstanka. Tiho in brezhrupno bo to slavje, kakor je tiho delovanje tega prepotrebnege društva. A to slavje naj bi bilo vsaj povod, da bi se ga rojaki v domovini in drugod v izdatnejši meri spominjali z darovi. Vemo sicer, da je narodni davek ogromen, a pomisliti je treba, da skrbi naše društvo za najboljše, za našo mladino, za našo bodočnost. V vseh strokah nam nedostaje duševnih delavcev, in na merodajnih mestih se često izgovarjajo, da ni potrebnih moči na razpolaganje, ako zahtevamo, kar nam gre. A marsikateremu velikošolcu upade pogum, da opeša in omaga malo pred ciljem, ker ga je potlačila in oslabila revščina. Zakaj poleg vseh težkoč, s katerimi se borijo slovenski visokošolci, poleg preziranja s strani drugorodnih tovarišev in poleg zastavljanja od strani višjih, **je revščina najhujša sovražnica, ker slabi duševne in telesne sile.** In revna ter potrebna je pretežna večina slovenskih visokošolcev! Vsak mesec trka 70 do 80 prosilcev na naše duri in odbor je včasih v največji zadregi, ker bi rad pomagal, pa ne more, ker so mu prepričilo odmerjeni denarni pomočki. S strahom opazujemo, kako se od leta do leta krčijo dohodki, draginja v velikem mestu pa je vedno večja. Zato se obračamo danes do vseh rojakov z iskreno prošnjo, naj se nas v obilni meri spominjajo za naš jubilej. Zlasti pa pozivljamo vse tiste, ki so svoj čas uživali dobrote našega društva, naj se spominijo tistih časov in naj se oddolžijo vsaj deloma ter tako pomagajo drugim, da dosežejo svoj cilj. Okoli 1500 poročil in položnic smo razposlali o Božiču; kdor se še ni odzval, naj poišče položnico in jo uporabi ali pa naj pošlje svoj prispevek na naslov društva, ki ima svoj sedež v pisarni blagajnika gosp. drja. K. Sešhuna, dvornega in sodnega odvetnika na Dunaju, I. Singerstrasse 7. Na Dunaju, meseca maja 1908. — Odbor podpornega društva za slovenske visokošolce.

»Slovenski Pravniki« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravniki« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26.

Dr. Ed. Volčič, v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter dobivajo se pri njem in pri vseh knjigotržcih naslednje pravne knjige:

1. **Civilnopravdni zakoni** (IV. zv. Pravnikove zbirke) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, obsegajoči XVII. in 909 str. 1906. V platno vez. knjiga K 8.—
2. **Odvetniška tarifa**, določila o rabi hrvaškega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom (20 tabel). 1906. Broširano . . . „ 1:80
3. **Zakoni o javnih knjigah, zemljiških itd.** (V. zv. Pravnikove zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvaškem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošenj in vpisov. 1908. Knjiga v 2 delih, skup 618 str. Mehko vez. „ 5:60
popolno v platno vezana „ 6.—
4. **Vzgledi predlogov, sklepov in vpisov** za zemljiško knjigo; dotična kolkovina in vpisnina. Ponatisk iz knjige, navedene pod točko 3. Broš. „ 1.—
5. **Kolkovina in vpisnina pri zemljiški knjigi.** Tabela na močnem papirju, obesek za na steno „ —.60

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“:

- Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo**, s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vez. K —.40
- Zvezek II. in III. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev.** 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Meh. v. „ —.80
- Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zložbi zemljišč.** 1908. Mehko vezano „ 2.—
- Pripravlja se: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o poljski okvari.** 1908. Mehko vezano „ —.80

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštnine v gotovini ali poštnih znamkah.

Društvo „Pravnik“ je izdalo tudi še:

Kazenski zakon (I. zvezek zbirke), uredil dr. Jakob Kavčič. Cena vezani knjigi 6 K.

Kazenskopravdni red (II. zv. zbirke). Uredil dr. Jak. Kavčič. Cena vez. knjigi 5 K 60 h.

Izvršilni red (III. zv. zbirke). Uredil Iv. Kavčnik. Cena vez. knjigi 7 K.

Te tri knjige se dobivajo pri L. Schwentnerju v Ljubljani.